

**«Pašvaldības ir viens no katras
demokrātiskas iekārtas
galvenajiem pamatiem»**
*Eiropas vietējo pašvaldību
harta*

Gints Kaminskis
LPS priekšsēdis

- **Pašvaldība ir valstiskās demokrātijas pamats, tā raksturo vietējo iedzīvotāju kopienas brīvību patstāvīgi noteikt savas prioritātes**
- **Latvijā gan 1918. gadā, gan 1990. gadā pašvaldības bija neatkarības dibināšanas un neatkarības atjaunošanas veicinātājas**

Latvijas izaicinājumi:

- **Depopulācija**
- **Reģionālās attīstības dažādība**
- **Ienākumu nevienlīdzība**
- **Zemā iedzīvotāju uzticēšanās**

Uzticēšanās

- Iedzīvotāju uzticēšanās pašvaldībām ir augsta. Savukārt parlamentam, valdībai, politiskajām partijām sabiedrības uzticēšanās līmenis vēl joprojām ir zems un turpina pazemināties. Arī iedzīvotāju savstarpējās uzticēšanās līmenis ir viens no zemākajiem ES
- uzticēšanās līmenim pieaugot par 10 procentpunktiem, ekonomikas pieaugums palielinās par aptuveni pusprocentpunktu

Nepieciešamas strukturālas pārmaiņas

Lai depopulācija apstātos

- Nepieciešama ekonomikas dažādošana un produktivitāte, jāsekmē perspektīvas sajūtu jauniešiem
- Nepieciešams nodrošināt kvalitatīvu mājokļa, veselības, kultūras, izglītības, infrastruktūras pieejamību

Valstij un pašvaldībām jāsadarbojas!

Normatīvisms nav apturēts

Mūsu iepriekšējā kongresa vadlīnija bija tiesību normu skaita un apjoma samazināšana:

- **Lielāka uzticība ierēdņiem un darbiniekiem**
- **Kontroles minimizēšana, vienlaikus paaugstinot kontroles efektivitāti**

Jauno likumu un MK noteikumu skaits samazinās, taču joprojām katrs agrāk pieņemtais pants «detalizējas», radot arvien lielāku birokrātiju un lielāku administratīvo slogu

Likumdošanas pieaugums un iespējamais virziens

- **Konsolidētie spēkā esošie**
 - **Saeimas likumi 1610**
 - **MK noteikumi 4119**
 - **9 lielo pilsētu saistošie noteikumi 1012**
- **Vēlams ieviest kārtību, ka pieņemot jaunu tiesību normu, vismaz tikpat daudz rakstu zīmju no likumdošanas jāizslēdz**

Administratīvi teritoriālā reforma

- Teritoriālo dalījuma pamatā jābūt iedzīvotāju piederības sajūtai (pieejamība, tradīcijas, lokālpatriotisms)
- Šāda sajūta, kas ir pamats līdzdarbībai, iespējama gan lielā, gan mazā pašvaldībā
- Tāpēc Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5.pants paredz teritoriālās kopienas viedokļa noskaidrošanu, ja tiek mainītas robežas

Ja reformu veic, tad tas jādara iedzīvotāju labā

- VARAM piedāvājums tiek pasniegts kā **nosacījums citām reformām**, kurām pašvaldības it kā pretojas, tiek runāts par safantazētiem ietaupījumiem reālu reformas izmaksu vietā
- Patiesībā viedokļu apmaiņa reģionālajās diskusijās parādīja, ka robežu grozīšana, bez citiem attīstības pasākumiem, būs **maz efektīva**
- Reformas piedāvājums nesatur pamatojumu ar aprēķiniem

Mīts par administratīvajiem izdevumiem

Vienkāršots aprēķins:

Pieņēmumi: ka mazajās pašvaldībās administratīvie izdevumi ir divreiz lielāki nekā lielajās, un veido 20% izdevumu;
ka mazajās pašvaldībās dzīvo 12% iedzīvotāju un tās tērē uz vienu iedzīvotāju tikpat, cik lielajās;

Ekonomija: 10% no $12\% = 1,2\%$ no pašvaldību izdevumiem (pārspīlēti augsts novērtējums)

Mīts par pedagogu algām

Vienkāršots aprēķins:

Pieņēmumi: ka vidusskolā mācības turpina 2/3 pamatskolu beigušo, turklāt vidusskolā pavada 1/4 no kopējā laika

ka izdevumi lielā klasē uz pedagogu algām vienam skolēnam ir vienādi ar izdevumiem pamatskolās, kurās dominē mazās klases

ka izdodas 2 reizes palielināt skolēnu skaitu vienā vidusskolas klasē

Ekonomija: $2/3 \times 1/4 \times 1/2 = 1/12$ jeb 8% no izdevumiem **algām**, taču pedagogu algas jāpalielina divkārt, toties pieaug uzturēšanas izdevumi un māsaimniecību izdevumi

Neatrisinātie reformas jautājumi I

- **ATR saistība ar NAP2027 un ar valsts Reģionālās politikas vadlīnijām**
- **ATR saistību ar citām veicamajām reformām, tai skaitā nodokļu reformu, veselības reformu, izglītības reformu, sociālās aprūpes deinstitutionalizācijas reformu**
- **Pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, kuriem attālinās pakalpojumu sniegšanas vietas, tai skaitā paredzot nepieciešamo finansējumu vietējo ceļu infrastruktūrai un sabiedriskā transporta dotācijām**

Neatrisinātie reformas jautājumi II

- Sabiedrības iesaistīšanu reformas vērtējumā un vietējo kopienu viedokļa ievērošanu
- Pašvaldībām atļauto uzņēmējdarbības atbalsta formu paplašināšanu, veicinot strukturālas pārmaiņas ceļā uz produktivitāti un eksportspējas stiprināšanu.
- Skaidrība, kādus reģionu veidošanas variantus redz valdība

Šo jautājumu risinājums ir svarīgs iedzīvotāju un pašvaldību atbildē uz reformas piedāvājumu!

Vai Latvijā, kurā ir sliktākais ceļu stāvoklis, kurā ir vieni no zemākajiem ieņēmumiem, tiešām jāveido pēc iedzīvotāju skaita un teritorijas lielākās vietējās pašvaldības ES?

Nekas nav zināms par ieguldījumiem, kas nodrošinātu komunikācijas iespējas.

NAP2027 bez reģionālās politikas?

Tiek ignorēts fakts, ka pārējās teritorijas arvien vairāk atpaliek no Rīgas metropoles reģiona, tāpēc nepieciešams:

- **Starp trīs NAP pamatmērķiem iekļaut reģionālo attīstību;**
- **Starp darbības virzieniem iekļauj pilsētu programmu un lauku infrastruktūras attīstības programmu;**
- **paredzēt atbalstu uzņēmējdarbības dažādošanai un produktivitātes veicināšanai katrā pašvaldībā;**
- **paredzēt kompensācijas pasākumus pakalpojumu pieejamībai un nomales efekta mazināšanai**

Pašvaldību finanšu stabilitāte

Darbspēka nodokļu progresivitātes attiecināšana tikai uz galveno pašvaldību ienākumu nodokli – IIN, būtiski pārdala darbspēka nodokļus par labu valstij un par sliktu pašvaldībām, tāpēc:

- Jānostiprina ilgtermiņā nodokļu zaudējuma kompensācijas pienākumu līdz 19,6% no visiem nodokļu ieņēmumiem
- Jānostiprina tiesiskās palāvības principu attiecībā uz pašvaldību aizņēmumiem, nodrošinot ilgtspējīga aizņēmuma resursus:
 - pašvaldību investīcijas projektu realizēšanai, t. sk. izglītības un sociālās infrastruktūras projektiem, pašvaldību ielu un ceļu infrastruktūras projektiem, uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras projektiem u.c.

Sagaidāmās izmaiņas likumdošanā

Laikā, kad demokrātiskā pasaule iet uz decentralizāciju, Latvijā izmaiņas nedrīkst balstīt uz centralizācijas un koncentrācijas ieviešanu, **tas samazinās pašvaldību administratīvo, finanšu un personāla autonomiju, vājinot mūsu valsts demokrātijas pamatus**

2018. gadā LPS nesaskaņoja 236 no 767 atzinumiem

Rūpīgi jāseko, lai piedāvājumi likumprojektos:

- **Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums**
- **Pašvaldību likums**
- **Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likums**
- **Vidēja termiņa budžeta ietvara likumi**
- **Publisko personu kapitālsabiedrību un kapitāldaļu likums**

nebūtu pretrunā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartu!

Izglītības reforma

Līdzšinējie reformas piedāvājumi ir fragmentāri:

- Piedāvāts mainīt saturu, bet nav resursu pedagogu motivācijai, nav resursu retāka skolu tīkla pieejamībai
- Piedāvāts samazināt vidusskolu izmaksas, toties palielinās sākumskolas un pamatskolas izmaksas
- Labas sekmes vidusskolā nedod priekšrocības iestāties un mācīties augstskolā
- Joprojām nav sasaistes starp augstāko izglītību un pieprasījumu darba tirgū, modernās profesijas nav pieprasītas Latvijā

Nepieciešams nopietns dialogs, nav skaidrības par saistību ar ATR!

LPS attīstības vērtējums

- Eiropas Padomes vērtējumā **par vietējās un reģionālās demokrātijas attīstību Latvijā ieguvām** augstu novērtējumu
- Mūsu sarunu sistēma (**gan formālā daļa, gan neformālā**) tika atzīta par vienu no attīstītākajām
- Joprojām svarīgs **ir jautājums par LPS tiesībām vērsties Satversmes tiesā**

Katras pašvaldības teritorija ir perspektīva

- Attiecības ar iedzīvotājiem nedrīkst balstīt uz iebiedēšanu, **šādi rīkojoties zūd ticība pašvaldībām un valstij, cilvēki vairs nedomā pozitīvi**
- Lai attīstītos visa teritorija, jāsekmē dažādību. **Tas nozīmē katras pašvaldības iespēju atšķirīgu attīstīšanu, centienus būt savā jomā labākajiem pasaulē**
- Valsts amatpersonas, **kuras atsevišķas teritorijas nosauc par neperspektīvām, rīkojas bezatbildīgi**

- Valdība **piedāvā veikt radikālas reformas,** taču nespēj piedāvāt attīstības modeli
- Svarīgi turpināt nopietnas diskusijas, iesaistot **visas ieinteresētās puses**
- Svarīgākais šādā situācijā ir saglabāt vienotību, **kas balstās uz atšķirīgo interešu cienišanu**

Paldies par uzmanību!